

Gribskov
Kommune

Handleplan for ordblindeindsats i Gribskov Kommune

Indholdsfortegnelse

Baggrund for handleplanen	3
Logopæd-teamet	3
Læsekonsulenten	3
Dagtilbud	4
Opsporing.....	4
Indsatser.....	4
Kompetenceudviklingsforløb for pædagogisk personale	5
Videnspakker	5
Sprogpædagogisk grundkursus.....	5
Sprog i samspil	6
Sprognetworksmøder	6
Indsatser rettet mod familier.....	6
Sprogligt boost-forløb.....	6
Forældremøder.....	6
Samarbejde med sundhedsplejen	7
Samarbejde med dagplejen	7
Overgang fra dagtilbud til skole/FO.....	7
Skole	8
Opsporing.....	8
Nuværende indsatser.....	8
Læsevejledere	8
Læsehandleplaner.....	9
Skolernes kompetencecenter	9
It-understøttende læse- og skriveredskaber fra 3. klasse	9
Forældresamarbejde.....	10
Nye indsatser	10
Læsekonsulentbesøg på skoler	10
Tema-aften forløb for lærere og læsevejledere	10
Pilotprojekt	10
Indsatser rettet mod familier.....	11
Kurser til familier	11
Kurser til ordblinde forældre	11
Netværksgrupper	11
Overgange fra skole til ungdomsuddannelse	11

Baggrund for handleplanen

Gode sproglige kompetencer er afgørende for børns udvikling og dannelse, idet sprog giver børn mulighed for at udtrykke sig om følelser, tanker, behov og viden om verden. Kommunikation og sprog har derfor stor betydning for børns deltagelse i sociale – og læringsfællesskaber, demokratiske processer og samfundet.

Et velfungerende talesprog udgør et afgørende element i læsning og dermed læring. Derfor er det vigtigt at skabe optimale læringsmiljøer i både dagtilbuddet og skolen, som er med til at fremme børns sproglige – og læseudvikling. Dette fordrer en tidlig og fokuseret sprogindsats af høj kvalitet både i hjemmet og i pasningsordningen.

Logopæd-teamet

Logopæderne evaluerer sproglige og kommunikative vanskeligheder hos børn i dagtilbuddet, skoler og specialtilbud og tilrettelægger passende indsatser afhængigt af det enkelte barns behov. Ud over dette varetager logopæderne en række forebyggende og konsultative indsatser, som bl.a. er beskrevet i det nedenstående. Med de midler som er blevet fordelt, har det været muligt at oprette en ekstra stilling i logopædgruppen, således at der nu er en deltidslæsekonsulent stilling forankret i PPR. Opgaven varetages af en audiologopæd med speciale i læsevanskeligheder, herunder ordblindhed.

Handleplanen bliver løbende revideret ift. tiltag/indsatser i samarbejde med institutioner og skoler. Indsatsernes effekt vil ligeledes blive vurderet undervejs i forløbet i samarbejde med skoler og institutioner.

Læsekonsulenten

Læsekonsulenten har til opgave bl.a. at koordinere og implementere den kommunale handleplan for ordblindeindsatsen i dagtilbud og skole, evaluere ordblindeindsatsen samt tilrettelægge kompetenceudviklingsforløb og faglige netværk for læsevejledere med særligt fokus på ordblinde elever. De overskydende midler til rådighed for ordblindeindsatsen varetages af læsekonsulenten i samarbejde med læsevejlederne. Læsekonsulentens opgaver bliver:

- medansvarlig for udvikling og implementering af kommunens ordblindeindsats

- Ansvarlig for kortlægning og systematisering af kommunens læseindlæring og opsporing for ordblindeelever
- sparringspartner for læsevejledere
- sparring og rådgivning af skoleledere samt læsevejledere omkring udvikling og fastholdelse af arbejdet med læsevanskeligheder, herunder ordblindhed
- deltagelse i og facilitering af netværk for læsevejledere
- deltagelse i udviklingen af arbejdet med overgange mellem skole og ungdomsuddannelse
- medansvarlig for udvikling af projekter med fokus på ordblindeindsatser og søge eksterne fondsmidler til dette formål
- arrangere kompetencekurser til læsevejledere

Dagtilbud

Opsporing

Der er et øget fokus på børns sproglige kompetencer via forskellige nationale tiltag, herunder sprogvurderinger, som anvendes til at opspore børn med sproglige vanskeligheder. I Gribskov kommune anvendes Rambølls: "Hjernen og hjertet" til at identificere og opspore børn med sproglige vanskeligheder, som på sigt, er i stor risiko for at få læsevanskeligheder.

Opsporing af ordblindhed i dagtilbud kan **ikke** foretages via en egentlig ordblindevurdering af børn i dagtilbud. Det er for tidligt i barnets liv at fastslå, hvem der er i egentlig risiko for ordblindhed. Denne vurdering kan først foretages, når barnet begynder i skole. Der er dog på dagtilbudsområdet en øget opmærksomhed på sproglige vanskeligheder, som kan føre til læsevanskeligheder på sigt. Herudover er der skærpet opmærksomhed på, om der i barnets liv er risikofaktorer, der kan have en indflydelse på barnets læseindlæring, fx det at have ordblinde forældre.

Indsatser

De sprogangsvarlige i den enkelte institution har hidtil varetaget rollen som tovholder på den sprogpædagogiske indsats i institutionen. I forbindelse med implementeringen af den styrkede læreplan er sprogindsatsen i kommunen blevet genbesøgt, hvor der bl.a. er kigget på, hvilke behov dagtilbuddene har. Der er blevet udtrykt et ønske om, at alle i den enkelte institution tager ansvaret for den daglige sprogpædagogiske praksis, og at

der etableres et fælles mål for den sproglige indsats med afsæt i den styrkede læreplan, så alle medarbejdere løbende bliver opkvalificeret til at kunne etablere læringsmiljøer af høj kvalitet.

I dagtilbuddet opspores børn med sproglige udfordringer via sprogvurdering som foretages, når barnet er 3, 4 og 5 år. Afhængigt af barnets score vil barnet blive tilbudt forskellige evidensbaserede sprogstimulerende indsatser i tæt samarbejde med forældrene og logopæd. Et eksempel på en indsats kan være et individuelt undervisningsforløb, hvor logopæden underviser barnet i tæt samarbejde med forældre og institution.

Med opnormeringen i logopædgruppen har det været muligt at udbyde og implementere en række nye tiltag (efterspurgt af dagtilbuddet), som har til formål at støtte institutionerne i den styrkede læreplan og dermed optimere læringsmiljøet i den enkelte institution. En del af disse tiltag er allerede blevet iværksat i 2019, mens andre vil blive implementeret i 2020 og i det efterfølgende år. I det følgende præsenteres disse nye tiltag.

Kompetenceudviklingsforløb for pædagogisk personale

Videnspakker

Disse har til formål at bringe forskningen ud i praksis. Logopædgruppen har derfor tilrettelagt aktionslæringsforløb for det pædagogiske personale i institutionerne, hvor medarbejderne bliver understøttet i at udvikle hverdagspraksisser, der styrker børnenes læring og deltagelsesmuligheder ud fra evidensbaserede metodikker. Pt. udbyder logopæderne forløb om dialogisk læsning, mens flere videnspakker vil blive udbudt i 2020 og efterfølgende, herunder *early literacy* og læringsmiljøer.

Sprogpædagogisk grundkursus

Alle medarbejdere i dagtilbuddet vil fra februar 2020 få mulighed for at tilmelde sig et sprogpædagogisk grundkursus bestående af 12,5 timers undervisning om grundlæggende sprogpædagogiske principper, hvor deltagerne bl.a. vil få viden om den sproglige udvikling, og hvordan den skriftsproglige læring kan understøttes allerede i dagtilbuddet. Dette kursus er blevet efterspurgt af dagtilbuddet.

Sprog i samspil

”Sprog i samspil” er en canadisk evidensbaseret metode, som har til formål at understøtte det pædagogiske personale i, hvordan det kan understøtte den sociale, sproglige og førskriftsproglige udvikling i vuggestuen, dagplejen og børnehaven med særligt fokus på kommunikative strategier i hverdagen. Pt. har én institution haft kompetenceudviklingsforløbet med succes, mens to institutioner deltager i forløbet i 2020.

Sprognetværksmøder

Logopæderne er ansvarlige for planlægning og afholdelse af tre årlige sprognetværksmøder og en fælles årlig temadag for institutionerne, hvor repræsentanter fra de forskellige institutioner deltager. På møderne udveksler repræsentanterne viden og erfaring med hinanden og vil blive præsenteret for ny viden om sprogpædagogik og den tidlige læseudvikling af logopæderne.

Indsatser rettet mod familier

Sprogligt boost-forløb

Der findes børn med sproglige vanskeligheder, som har brug for en fokuseret og intensiv indsats i dagtilbuddet. Logopæderne er med til at oprette lokale sproggrupper i tæt samarbejde med det pædagogiske personale, hvor der fokuseres specifikt på børnenes sproglige vanskeligheder i en afgrænset periode. Børnene modtager således et ” sprogligt boost-forløb” i tæt samarbejde med forældrene, hvor logopæderne yder sparring og vejledning.

Forældremøder

Logopæderne deltager i forældremøder i institutioner og holder oplæg om, hvordan forældre kan understøtte deres børns sproglige udvikling i hverdagen. Desuden er logopædteamet ved at etablere et samarbejde med biblioteket og legeteket om at udvikle særlige materialer velegnet til bl.a. dialogisk læsning og tematisk sprogstimulering, som forældrene kan låne med hjem samt afholdelse af ”sprogcaféer” for forældre og børn med sprogstimulerende aktiviteter.

Samarbejde med sundhedsplejen

Logopædteamet samarbejder med sundhedsplejerskerne i Familieiværksætterne, som er en tidlig, forebyggende indsats, for alle 1. gangs forældre med det formål, at styrke forældreskabet gennem et tværgående og familierettet fokus. Det handler både om at give førstegangsførelse kompetencer gennem dialogbaseret forløb og om at etablere netværk blandt førstegangsførelse. Det hele til gavn for familiens sammenhængskraft og for barnets sproglige, motoriske og personlige udvikling.

Samarbejde med dagplejen

Logopædteamet har et tæt samarbejde med dagplejen i form af besøg i legestuerne, kompetenceudviklingsforløb for dagplejen samt afholdelse af forældreaftener, hvor logopæder vejleder forældre i, hvordan de kan understøtte deres barns sproglige udvikling.

Overgang fra dagtilbud til skole/FO

En god overgang fra dagtilbud til skole er kendetegnet ved sammenhæng mellem det, børnene kender, og det nye. Der skal etableres et tæt samarbejde mellem børnehaven, FO og skole at sikre denne sammenhæng systematisk og kontinuerligt. Samarbejdet skal rammesættes af ledelsen og have blik for, hvilke pædagogiske værdier og forventninger, de tre institutioner hver især kommer med.

I overgangen fra børnehaven til SFO/skolen samarbejdes om at skabe et øget fokus på børns sproglige og skriftsproglige udvikling. For førskolebørn med sproglige udfordringer, hvor sprogvurderingerne peger på en særlig indsats, er det vigtigt, at samarbejdet omfatter en grundig overlevering af barnets sproglige udfordringer. Der skal derfor afholdes sprog- og læsekonferencer, hvor logopæderne deltager i et samarbejds møde på skolen med lærere og pædagoger i forbindelse med overgangen fra børnehaven til skole. På disse møder laves der konkrete aftaler om indsatser for de børn, som har sproglige vanskeligheder, og som er i risiko for ordblindhed. Det nyetablerede mini FO tilrettelægges med fokus på sampraksis mellem børnehaverne, logopæder og pædagogisk personale i skolen.

Skole

Opsporing

Børns læseudvikling er hverken enkel, forudsigelig, lineær eller ens. Nogle børn oplever, at sprog, læse og skriveundervisningen giver udfordringer og måske vanskeligheder. Eleven kan have vanskeligheder, som udspringer af elevens kognitive udvikling og færdigheder f.eks. forsinket sprogudvikling, nedsat hukommelse eller manglende opmærksomhed.

Alle elever skal ifølge Folkeskoleloven sprogvurderes i børnehaveklasse, så resultaterne af sprogvurderingen kan bruges ved tilrettelæggelsen af en differentieret undervisning, med udgangspunkt i elevernes aktuelle sproglige niveau, kompetencer og forudsætninger. Ordblindhed kan med sikkerhed først påvises fra 3.klasse. Det nuværende testprogram består af Hogrefes materiale, skriftsproglig udvikling. Der benyttes "Bogstavprøve 1 + 2" som anvendes til at opspore ordblindhed i 0. klasse. Bogstavprøve 1 tages inden for de første tre måneder af elevernes skolegang. Ordlæseprøve 1 og 2 anvendes i henholdsvis 1. og 2. klasse og sætningslæseprøve 1 og 2 anvendes i henholdsvis 2. og 3. klasse. Prøverne er med til at vurdere elevernes niveau og udvikling, også med fokus på tidlig opsporing af ordblindhed. Fra 3. klasse anvendes "Ordblindetesten", som kan identificere elever med afkodningsvanskeligheder. For at fremme en tidlig indsats kan *Ordblinderisikotesten* allerede anvendes fra slutningen af børnehaveklassen, og viser, om barnet er i særlig risiko for ordblindhed.

Nuværende indsats

Læsevejledere

For at udvikle og understøtte læseundervisningen på Gribskov Kommunes skoler, samarbejder skolens læsevejledere om at understøtte de læsesvage/ordblinde elevers læseudvikling. Der er ansat læsevejledere på alle folkeskoler i Gribskov kommune. Læseundervisningen tænkes ind som en vigtig fælles indsats for alle lærere og i alle fag gennem hele skoleforløbet. Læsevejlederne samarbejder konkret om læseundervisningen på skolen for alle lærere i alle fag. Fagudvalget for dansk på den enkelte skole etablerer et forum for videndeling om ordblindhed og om læsning, herunder faglig læsning.

Læsehandleplaner

I Gribskov Kommune er skolerne forpligtede til at udarbejde læsehandleplaner for de elever, der har læsevanskeligheder. Læsehandleplanerne danner rammen og grundlaget for de kommende års arbejde med styrkelse af elevernes læsekompetencer i alle fag i folkeskolen.

Skolernes kompetencecenter

Skolens kompetencecenter har i samarbejde med skolens ledelse og skolens læsevejledere en central rolle i arbejdet med implementeringen af den lokale læseindsats for de læsesvage/ordblinde elever. Kompetencecenteret har en vigtig opgave i at understøtte de læsesvage/ordblinde elevers generelle udvikling af deres læsekompetencer, samt i at rådgive og vejlede lærerne i brugen af digitale læremidler bl.a. i brugen af læsekompenenserende it-redskaber.

Eksempler på indsatser til læsesvage elever:

- Intensive læseforløb som fx Reading Recovery (RR) – fra 1. klasse
- Læsekurser på alle klassetrin
- Holddeling på klasseniveau, årgangsniveau eller med udgangspunkt i sprogkommunikationstema.
- Læseboost
- It-understøttende læse- og skriveredskaber fra 3. klasse. Det er politisk besluttet, at der anvendes de samme hjælpemidler i folkeskolen som på ungdomsuddannelserne.
- Læsetest (Ordblindetest fra Undervisningsministeriet, Hogrefe læsetest)
- Vaks (**V**ælg **A**f**K**odnings**S**trategi) fra 4. klasse (undervisningsprogram og materiale for ordblinde børn). Små hold 4-6 elever.

It-understøttende læse- og skriveredskaber fra 3. klasse

Gribskov kommunes skoler anvender AppWriter som læsekompenenserende it-hjælpemidler, hvilket er samme hjælpemiddel der anvendes på alle ungdomsuddannelser i Danmark. AppWriter understøtter ikke altid formler og billeder, hvilket producenten er klar over på grund af tilbakemeldingerne fra bl.a. Gribskov kommune. Der arbejdes lokalt med at finde en løsning på OCR scanning af dokumenter.

Forældresamarbejde

Forældre til ordblinde elever er aktive samarbejdspartnere i det forpligtende og involverende samarbejde med skolen. Det gælder både i dagtilbud og skole, at forældrene skal bakke op om børnenes dagligdag og tage ansvar for, at børnene er undervisningsparate.

I samarbejde med læsekonsulenten og læsevejlederne skal de enkelte skoler arbejde løbende med optimering af deres ordblindeindsatser og tilbud til de forældre, som har brug for ekstra støtte og konkretisering til at bakke op om deres børns sproglige og skriftsproglige udvikling. Det professionelle personale informerer, gennem hele skoleforløbet, forældrene grundigt om elevens udvikling på det sproglige og skriftsproglige område via handleplaner med konkrete mål og delmål for ordblindeindsatsen.

Nye indsatser

Læsekonsulentbesøg på skoler

Læsekonsulenten kommer efter aftale med skoleledelse og læsevejledere ud på de enkelte skoler for at høre om skolernes indsatser for de ordblindelever. Der vil være fokus på de indsatser som allerede foregår, indsatser som er i risiko for at forsvinde på grund af skolernes økonomi samt indsatser som skolernes ønsker i fremtiden. Disse besøg vil finde sted vinter og tidligt forår 2020. Informationerne vil blive samlet og fremført for læsevejledere og skoleledere foråret 2020.

Tema-aften forløb for lærere og læsevejledere

Specialkonsulent fra Undervisningsministeriet afholder to temaaftener for lærere og læsevejledere om ordblindhed og andre læsevanskeligheder i skoleåret 2020- 2021. Der vil være fokus på centrale elementer i en sprog- og skriftsprogsudviklende undervisning samt organiseringsformer, som kan understøtte lærernes muligheder for at tilgodese elever med skriftsprogsvanskeligheder i den almindelige undervisning.

Pilotprojekt

Der iværksættes et pilotprojekt på Gribskolen i skoleåret 2020-2021, hvor ordblinderisikotesten anvendes til tidlig opsporing af børn, som er i risiko for

ordblindhed, og der iværksættes en efterfølgende intensiv indsats bestående af 4 timers undervisning i bl.a. lydlig opmærksomhed i 12 uger for de elever, som bliver identificeret som værende i risiko for ordblindhed, og som også har andre risikofaktorer såsom sproglige vanskeligheder eller arvelig disposition for ordblindhed. Testning og intervention udføres af en logopæd. Resultatet fra projektet skal anvendes i den videre dialog og beslutningstagen om indførelse af ordblinderisikotest på samtlige skoler i kommunen til tidlig opsporing af ordblindhed samt indsatser i 0.klasse og 1. klasse for elever, som er i risiko for ordblindhed.

Indsatser rettet mod familier

Kurser til familier

Familier til elever som vurderes til at være i risiko for at udvikle læsevanskeligheder i 0. kl. på baggrund af viden om familien samt bogstav og ordlæseprøver tilbydes et kursus i og omkring læsning, samt vejledning til hvordan de kan støtte deres barns læseudvikling. Dette kursus udbydes af logopæderne i samarbejde med skolen. Kurset vil have en varighed af et par timer på elevernes egne skoler, og udbydes som et gruppeforløb én gang årligt på skolen. Eleverne og deres forældre opspores via den logopæd, som er tilknyttet skolen samt skolens personale. For eksempel læsevejleder, 0.klasses lærere samt dansk som andetsproglærere DSA.

Kurser til ordblinde forældre

Forældre til elever med ordblindhed/læsevanskeligheder som selv er ordblinde eller har læsevanskeligheder, har mulighed for et gratis undervisningsforløb i samarbejde med ordblindekoordinator fra jobcentret og/eller VUC i Hillerød

Netværksgrupper

Der findes netværksgrupper for forældre til ordblinde børn på Helsingør bibliotek, som fungerer uafhængigt af den kommunale indsats.

Overgange fra skole til ungdomsuddannelse

Læsekonsulenten vil have et tæt samarbejde med jobcenterets ordblindekoordinator i forhold til at udveksle erfaringer med vanskeligheder, som de unge oplever i forbindelse

med skiftet til en ungdomsuddannelse og efterfølgende finde nogle løsninger, som vil gavne de unge og deres familier.

Et eksempel på dette er at udvikle procedurer og beskrivelser, som hjælper eleverne til at få hurtig adgang til hjælpemidler, i forbindelse med skiftet til en ungdomsuddannelse. Der skal sikres en grundig vejledning til UU-vejledere, ledelse på skolerne samt forældre, hvis børn ansøger om adgang til en ungdomsuddannelse. Det er vores erfaring, at mange ordblinde elever falder fra en ungdomsuddannelse, grundet manglende adgang til de IT- hjælpemidler, som blev benyttet i grundskolen, i den første tid på ungdomsuddannelsen. Der skal udarbejdes en overleveringsskabelon til forældrebrug i samarbejde med læsevejlederne, som skal benyttes ved elevens overgang til ungdomsuddannelsen.

